

Stručni rad

KREATIVNOST NA SATOVIMA LIKOVNE UMJETNOSTI NA OSNOVNOJ ŠKOLI S PRILAGOĐENIM PROGRAMOM

Ela Leskovšek

CJL Ljubljana, OŠPP Dečkova, Dečkova 1b, Ljubljana

Sažetak

U predmetu likovne umjetnosti posebno dolazi do izražaja kreativnost. Naše je pitanje, međutim, kako možemo kao učitelji likovne umjetnosti poticati kreativnost svojih učenika. Kreativnost uvelike ovisi o opuštenoj i poticajnoj atmosferi koju pokušavamo stvoriti u učionici. Iako moji studenti imaju različitih problema, oni mogu biti uspješni u likovnim satovima. Tu dobivaju priliku za vlastiti umjetnički izraz. Na crtežu ili slici mogu oblikovati svijet na svoj način i dobiti ili ojačati svoje samopouzdanje. Postaju ponosni na svoj rad i to ih potiče, da žele raditi, stvarati, razvijati nešto novo i također s neobičnim materijalima poput odbačenih predmeta. Istodobno ih upoznajemo s ponovnom uporabom upotrijebljenog materijala kojemu preoblikujemo novi život. Na taj ih način učimo i stavovima prema prirodi.

Stvaramo u nastavi likovne umjetnosti, uglavnom u razredima od 5 do 8 i u posebnim programskim skupinama. Naglasak je na već korištenim i odbačenim materijalima koji dobivaju novi oblik. Materijali kupljeni u trgovinama koštaju, uvijek su isti, ali pronađeni su besplatni i puno raznovrsniji. Oni mogu spontano pokrenuti želju učenika za kreativnom transformacijom. Tijekom stvaranja, učenici također uče o zakonitostima umjetnosti i prirode. Također bih htjela ohrabriti druge učitelje, da potraže mogućnosti za nove načine ponovne upotrebe otpadnog materijala kao dijela obogaćivanja obrazovnog procesa i tako učenicima daju dodatnu priliku za kreativno izražavanje i učenje.

Ključne riječi: kreativnost, ponovna upotreba otpadnih materijala

1. Pogled iz druge perspektive

Pod gornjim naslovom, prije svega se očekuje objašnjenje prakse koju učitelji koriste u radu sa svojim učenicima, u mom slučaju na satovima umjetnosti. Rad sa studentima donio mi je iskustva koja potkrepljuju teorijsku literaturu relevantnu za ovo područje. Ipak, to je vrsta nastave koja se mora prilagoditi pojedinačnim učenicima u relativno maloj grupi koju čine različiti pojedinci s najrazličitijim sposobnostima i sklonostima, kao i s različitim sposobnostima percepcije, kreativnosti i interesa za stvaranje. Teorija stoga može biti samo pomoći.

Razumijevanje razlika nije izazov samo u radu s djecom s posebnim potrebama, već i u školskim programima drugih škola. Učitelji stoga svoj pristup moraju prilagoditi sposobnostima pojedinca i pronaći odgovarajuće metode i pristupe kojima će potaknuti što veći interes za ovu vrstu posla.

2. Kako privući sve učenike?

Jedan od načina je, da u svom radu, osim tradicionalnih rekvizita, koristimo i materijale koji nisu bili zamišljeni kao izražajna sredstva umjetničkog stvaranja. To su uglavnom predmeti koji izvorno imaju drugačiju funkciju i klasificirani su kao ono što nazivamo otpadom nakon uporabe. To uključuje razne vrste ambalaže, rabljene i prazne boce, ostatke pjene, drvo, kožu, neopasne limenke i slično. Kada koristite sve ove predmete, naravno, sigurno je rukovanje njima. Kad se u to uvjerimo, predmeti se mogu podijeliti s učenicima i kreativni proces može započeti.

Jednom kad naši učenici imaju pred sobom razne materijale, izazivamo ih da ih ne upotrebljavaju u skladu s njihovom izvornom namjenom (na primjer, spremanje pića), to ih može potaknuti da od ovih predmeta stvore nešto drugačije. Kartonske kutije više nisu odbačena ambalaža, već građevinski materijal za izgradnju kuća, nebodera, dvoraca, robota itd. U ovoj vrsti stvaranja nekoliko se djece može okupiti u jednom projektu i zajedno ga oblikovati u skulpturu, koja postaje zajednički rezultat njihovih inače različitih pogleda i ideja. Osim poticanja kreativnosti, ovo bi bio i poticaj za grupni (timski) rad.

Uobičajeni rekviziti u likovnom obrazovanju su prazan list papira i olovke u boji, tempera boje, glina itd. I tu je naravno tema koju likovni pedagog uvijek iznova postavlja. Na prvi pogled čini se da je ovo najprikladniji način da se učenici kreativno izraze, ali prazan list papira može biti izazov s kojim se ne mogu nositi najviše. Također može biti svjestan da je manje vješt u crtanju i kiparstvu od svojih vršnjaka, što bi mogao biti jak razlog za otpor. Postoji nekoliko razloga za to, ali rješenje može biti potaknuti manje aktivne učenike predmetima koje poznaje, i lakše ih ugradi u svoj kreativni proces, a ne uspoređivati se s postignućima drugih učenika, jer s kreativnošću nema ničeg lošeg ili ispravnog. Zadaća odgajatelja je također stvoriti opuštenu atmosferu u učionici koja dovodi do kreativnosti. Kroz individualni ili grupni razgovor, razmjenu mišljenja, zajedničko istraživanje i otkrivanje potiče suradnju, a

time i samoostvarenje i znatiželju. Ovim se moderna pedagogija pomiče s nekad valjanog transmissionog pristupa na transformacijski. Transformacija dolazi, prvo, različitom ulogom učitelja, a drugo, većim izborom predmeta nego što je to nekada bilo uobičajeno na satovima umjetnosti.

Poput glazbene umjetnosti, i likovna je umjetnost važna za poticanje mašte i razvoj kreativnosti. Ne radi se o pamćenju pojedinih elemenata propisanih tema i njihovom povezivanju, što je neophodno za neke učne satove, već se više radi o oslobađanju maštovitih sposobnosti i stvaranju.

Jednostavno je stvar prepoznavanja jakog područja pojedinog učenika i pomoći mu, da ga dalje razvija. Ipak, umjetničko izražavanje također je vrsta jezika sa svojim pravilima, što postavlja pitanje kada možemo razgovarati o učenju osnova vizualnog jezika tijekom podučavanja likovnog obrazovanja. Naime, umjetnički izraz važan je i za razvoj kognitivnih sposobnosti, bilo da su one nespretno ili vješto izražene.

3. Na satovima likovne umjetnosti

Kroz praksu sam otkrila da je praktični rad s korištenim materijalima uspješan, učenici tijekom rada uče umjetničko-teorijski sadržaj. Učenici često pitaju, kada dođu na nastavu, što će raditi. Materijal koji vide na stolu ili u kutu učionice ubrzo im govori što bi mogli raditi taj sat. Što su različiti, više im se ideja i želja javlja. Ako imaju vlastiti izbor, motiviraniji su i usredotočeniji na aktivnost. Potičem ih, da kod kuće skupljaju razne otpadne materijale i donose ih u školu. Isprva donose uglavnom kartonske role, ali kutije, a kasnije sami razmišljaju što bi još moglo biti korisno. Ambalaža od jaja, nasloni obojenih mapa, plastične kape, metalne kapice, štapići za lizalice, stiropor, pjena, koža, čips od parketa, linoleum, rastavljena računala, keramičke pločice itd..

U učionici, kao što sam spomenula, pripremam nekoliko radnih stanica s materijalima i priborom. Namjerno ne namećem učenicima svoj „plan aktivnosti“, već radije pripremam nekoliko izbora aktivnosti, obično različitih stupnjeva težine. Ovisno o svom interesu, vještinama, sposobnosti kreativne transformacije materijala ili emocionalnom odnosu prema određenom materijalu i motivu, učenici mogu odabrati na kojoj radnoj stanici rade. Mogu odabrati rad u grupi ili sami. Često se u grupi pojavljuje učenik s jačim kreativnim vještinama, koji zatim spontano vodi projekt ili nudi ideje. Ostali tada surađuju, doprinose ili stvaraju nešto svoje. Vještiji i kreativniji učenici obično pomaže drugima, zadovoljan, što svoje vještine može pokazati prijateljima. Naravno, ponekad svi radimo s istim materijalom i s istim zadatkom.

Učenici također vole uspoređivati svoj proizvod s drugima. Kad učenik misli, da je manje uspješan od drugih, nalazimo pozitivno objašnjenje zašto je ovaj proizvod takav kakav jest i da je proizvod studentske kreativne mašte. Ne dopuštamo podcjenjivanje.

fotografija 1: radna stanica

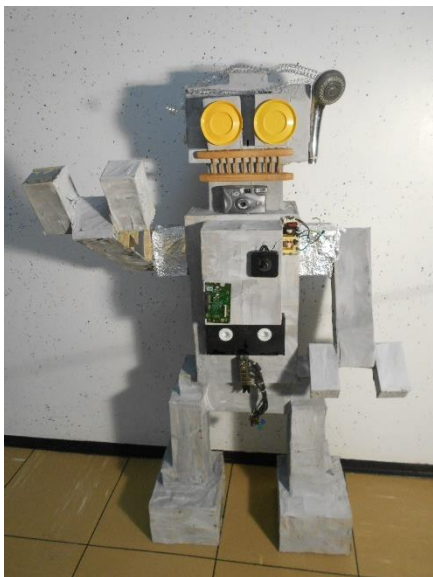

fotografija 2: radna stanica

fotografija 3: radna stanica

Roboti, životinje, kuće, svemirski brodovi i vozila najčešće su izrađeni od kartonskih kutija i rastavljenih računala. Učenici smatraju da je za lijepljenje potrebno vrijeme i umjesto da ručno držimo dijelove dok se ljepilo suši, možemo koristiti gravitaciju. Umjesto selotejpa za vezivanje predmeta, mogu upotrijebiti novine natopljene škrobnim ljepilom.

fotografija 4: robot

fotografija 5: životinja

Pakiranje za pohranu jaja također je vrlo korisno jer ga koristimo za izradu skulptura, dok istovremeno učimo zakone okupljanja, s kojima možemo doći do vrlo velikih skulptura.

fotografija 6: toranj

Poklopci kutija mogu se koristiti za slikanje pizza, što se učenicima posebno sviđa, jer ih sve podsjeća na prave pizze.

fotografija 7: pizza

S ostacima parketa podučavaju o skeletnoj gradnji mostova, kula ili umjetničkih skulptura. Pritom pokušavamo graditi bez upotrebe ljepila i oslanjamo se samo na stabilnost i ravnotežu.

fotografija 8: toranj

fotografija 9: skulptura

Plastični čepovi za boce također su izvrstan materijal jer nalikuju suncu, planetima itd.

fotografija 10: svemir

Siporex se lako koristi za jednostavno oblikovanje uklanjanjem materijala ili kao predložak za utiskivanje glinenog reljefa.

fotografija 11,12,13: predložak, relief, brzo crtanje

Stiropor je također zahvalan materijal. Otkrivamo, kako ga možemo transformirati. Istodobno učimo rezati toplinskom pilom, jer je za početnike manje opasno od

prave pile, koju inače uče na satu tehnike i tehnologije. U našem radu učenici saznaju da svako ljepilo ne djeluje za sve materijale, jer trebamo imati posebno ljepilo za stiropor, na primjer.

Zglobovi se također mogu ojačati iglama, a pojedinačni dijelovi mogu se kombinirati štapićima.

Iznad svega, proizvod dizajniramo tako da, ako je moguće, bude izrađen iz jednog dijela.

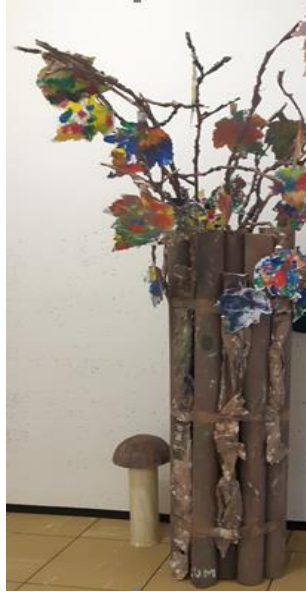

fotografija 14: jelen iz stirpora

Škrobne pjene koje se koriste za pakiranje krhkog sadržaj, a sastavljaju se tako, da se malo navlaže na rubu.

fotografija 15: životinja iz škrobne pjene

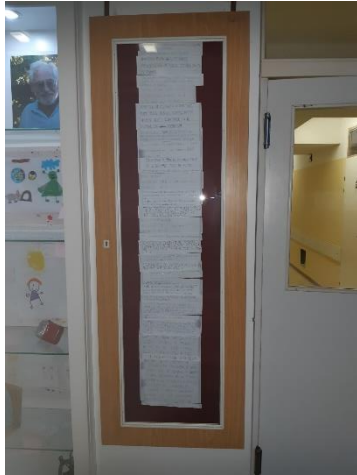
fotografija 16: Velike kartonske cijevi vodile su do velikog stabla.

Lutke su izrađivane od pjene, kože i papirnatih vrećica, koje se kasnije mogu koristiti u lutkarskim predstavama u školi.

fotografija 17: lutke

Stakleni okvir vrata ormara služio je kao okvir za slike, metalni poklopci za udaranje reljefa uz pomoć čavala i čekića, aluminijska folija koja je ostala od grickalice, za minijaturne statue.

fotografija 18: stakleni okvir

fotografija 19: pas, alufolija

Svim ovim materijalima nažalost treba više prostora nego listovima papira za crtanje, pa je dobro ako se škola brine o prostoru za spremanje materijala.

4. Izložba

Naš najveći projekt bio je prikupljanje otpada keramičkih pločica potrebnih za izradu mozaika. Izrađivali smo pojedinačne mozaike na drvenim pločama, neki od njih bili su čak izloženi u galeriji Plac Izolanov, gdje su dobili brojne pohvale. Betonske zidove ispred škole također smo obukli u mozaik, što će biti trajna uspomena na naše zajedničke napore.

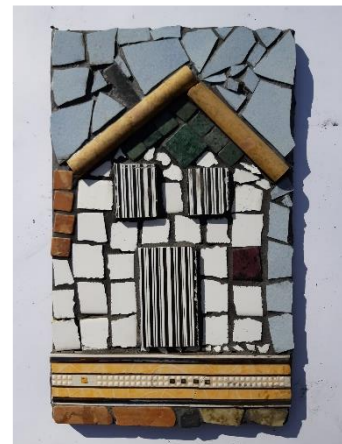
Taj je posao zahtijevao puno organizacije i domišljatosti, jer je bilo potrebno nabaviti također druge vrste materijala, bez kojih ne bismo mogli dovršiti projekt mozaika. Ponosni smo što smo stvorili divnu umjetnost i ne žalimo za trudom.

fotografija 20: mozaik

fotografija 21: mozaik

fotografija 22: mozaik

fotografija 23: mozaik

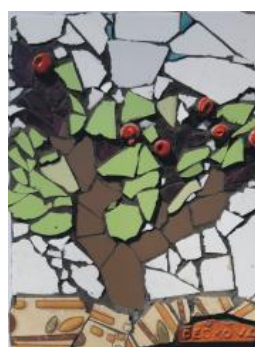
fotografija 24: mozaik

fotografija 25: mozaik

fotografija 26-29: mozaik

28

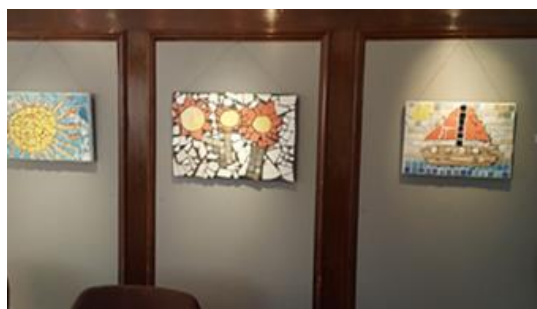
29

fotografija 30: mozaik

fotografija 31: mozaik

fotografija 32: izložba

fotografija 33: izložba

fotografija 34: *Slušam i gleda*